

діяльності є об'єднання молоді на основі християнської моралі для просвітницької місії.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Конспект лекцій з релігієзнавства для студентів усіх спеціальностей (Розр. канд. екон.наук. доц. кафедри філософія Щеєнко Л.В. Studfiles.net/preview/5176208/
2. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» //Людина і світ - 1991 - №7.
3. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Офіційне видання. – К., 2006. – Стаття 35.
4. Декрет «Об апостольстве мирян»//Второй Ватиканский Собор. Конституции. Декреты. Декларации. - Брюссель, 1992.
5. Федчек У. Досвід державно-церковних відносин в посткомуністичній Європі: уроки для України/ М.М.Палінчак// Учетные записки Таврического нац. университета им.В.И Вернадского.- 2011. – Том 2 (63) - №2 - с.74-88.
6. Товариства члени Федерації «Обнова». Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.obnova.net.ua/index/chlenu.html>
7. Загальна характеристика діяльності молодіжних утворень греко-католиків в Україні. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/2013/>
8. Релігія в Україні vuzlit.ru/787465/religia_v_ukraini/
9. План діяльності на 2011 акад.рік товариства «Обнова» Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.obnova.net.ua/index.php/plan-na-2010-2011>
10. Молодіжна християнська організація «Витанія». Історія Організації. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.bethany.org/ua/history/index.html>.
11. Католицьке Скаутство Європи. Методика виховання. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.tse.in.ua/index.php?option=com>

Наталка Жмуд

КРИМСЬКОТАТАРСЬКІ СТУДІЇ НА ВІННИЧЧИНІ: НА ШЛЯХУ ДО ПОРОЗУМІННЯ (ІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ)

Стаття присвячена кримськотатарським студіям на Вінниччині, які актуалізувалися після депортації Криму. Характеризуються культурно-просвітницькі заходи міського на Вінниччині, спрямованих на ближче ознайомлення громадськості із кримськотатарською культурою. У тексті статті наголошується на важливості саме інтерактивних форм роботи у налагодженні мультикультурного діалогу та підвищенні рівня взаємної толерантності.

Ключові слова: кримськотатарські студії, депортація, Крим, Вінниччина, молодіжний документальний театр.

Кримськотатарські студії були завжди важливими у соціокультурному дискурсі в площині міжкультурних діалогів. Але саме на Вінниччині, для якої ця національна спільнота є маловідомою, вони актуалізувалися в контексті переїзду близько 200 сімей кримських татар після анексії Криму до області. У 2015 році незнання культурних та релігійних відмінностей між місцевими мешканцями та кримськими татарами-переселенцями спричинило низку конфліктів, що було зафіксовано місією ОБСЄ. Історія подвійної втрати Криму (під час депортації та анексії пів острова) досі невідома широкому загалу. Саме тому необхідність у налагодженні мультикультурного діалогу

та підвищення рівня взаємної толерантності значно поживило кримськотатарські студії з боку місцевих громадських активістів, істориків, краєзнавців, етнологів.

Останнім часом було організовано та проведено ряд заходів міського й обласного рівнів, спрямованих на ознайомлення громадськості загалом та студентської й учнівської молоді Вінниччини зокрема із кримськотатарською культурою, розвінчання численних міфів та стереотипів, з'ясування «точок дотику» у міжкультурних взаємовпливах, встановлення міжкультурних діалогів та налагодження подальшої співпраці. Так, ініціаторами двох тематичних зустрічей в рамках обласного культурно-просвітницького лекторію ««Свій/чужий/інший». Міжнаціональні відносини: український вимір та регіональні контексти» – «Українці та кримські татари: два народи – спільна історія» (березень, 2019 р.) і «Кримські татари на Вінниччині: історії із перших вуст» (квітень, 2019 р.) стали громадські організації «Подільська спадщина» (до співзаснування якої належить і авторка даної статті) й кримськотатарська «Ветан».

Одним із інтерактивних форматів роботи, спрямованих на глибше пізнання кримськотатарської культури, стала літня етнографічна практика (2018-19 н.р.), організована для студентів 1 курсу факультету історії, права і публічного управління Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (далі – ВДПУ). Проведення виїзної польової практики стало можливим завдяки проекту громадської організації «Ветан» за підтримки Українського культурного фонду, департаменту соціальної та молодіжної політики Вінницької ОДА та ГО «Подільська спадщина». Метою практики було відстежити та зафіксувати у представників кримськотатарської громади усні історії про депортації та анексію півострова Крим та сьогоденне становище кримських татар в окупованому Криму.

Залученою експертною групою, до якої увійшли викладачі кафедри історії та культури України ВДПУ д.і.н., проф. Коляструк О.А. та к.і.н., доц. Жмуд Н.В., було розроблено опитувальники, згідно яких проведено наративні інтерв'ю з 30 кримськими татарами-ВПО, включаючи дітей віком від 10 років. Тематика усних інтерв'ю: сімейні спогади, що стосуються депортації кримських татар 1944, повернення до Криму у 1980-х та вимушене переміщення після його анексії. Головним завданням проекту стало створення молодіжного документального театру на основі зібраного польового матеріалу, де за допомогою інноваційних сучасних методик молодь отримала змогу висвітлювати проблемні сторінки в історії України, а також міркувати та дискутувати над сучасними важливими соціальними та культурними проблемами.

Базовим майданчиком для проведення етнографічної практики обрали с. Нову Греблю, Калинівського р-ну, Вінницької обл., оскільки саме тут компактно проживають понад 200 представників кримськотатарської громади. Фіксація усних історій, що висвітлюють колективну пам'ять населення про депортацію та анексію пів острова Крим у представників кримськотатарської громади, значно розширило уявлення студентів про студії пам'яті (memory studies) як перспективний напрямок історико-антропологічних досліджень щодо переосмислення місця та ролі культурної

пам'яті у процесі реанімації «забутих» сторінок як вітчизняної історії загалом, так й регіональної-локальної зокрема. А також через тісне й безпосереднє спілкування увиразнило шляхи налагодження міжкультурного діалогу між місцевими мешканцями та ВПО-кримськими татарами.

Вже восени 2019 р. у форматі молодіжного документального театру кримськотатарського народу було створено виставу «Кримські татари : коли ми повернемося...» (присвячену 75 роковинам депортації кримських татар), яку проведено для містян та всіх бажаючих у Вінницькому обласному молодіжному центрі «Квадрат». В основу документальної вистави лягли спогади трьох поколінь: тих, хто пережив депортацію 1944 році, хто повернувся до Криму в 1990-х і знову змушений був емігрувати після анексії півострова.

Учасниками молодіжного театру стали студенти факультету історії, права і публічного управління Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського та його випускники, а також студенти Донецького національного університету імені В. Стуса, які й самі є переселенцями із окупованих територій. Документальний театр – це той потужний інтерактивний інструмент, коли молоді люди не лише отримують змогу вивчати історію з усних розповідей, але безпосередньо «проживають» її на сцені. Memory studies стали орієнтиром у створенні ще одного спільного культурно-просвітницького проекту Центру досліджень повсякдення при кафедрі історії та культури України із кримськотатарською ГО «Ветан», ГО «Народний Майдан Вінниччини», ГО «Пращур», Музеєм Голодомору-геноциду та іншими спонсорами й менторами – сайту «Архів історій українців», в якому чільне місце також посіли усні історії кримських татар-переселенців [1].

Кримськотатарські студії є важливими, насамперед, серед учнівської та студентської молоді в контексті формування національної та етнічної ідентичностей і зміцненню конструктивних діалогів між різними етнічними спільнотами, які проживають в Україні, регіоні, місті. Сформовані знання та досвід безпосереднього спілкування сприяє увиразненню власної ідентичності, спільної історико-культурної спадщини та їх переосмислення на шляху побудови толерантного суспільства.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Архів історій українців [Електронний ресурс] / Режим доступу: [/https://memory.org.ua/?fbclid=IwAR1MTYk9H9Ei29n8Jkq5DeXAOHL9d90cWW04B_AG0p_bu6FL30637ihUqA](https://memory.org.ua/?fbclid=IwAR1MTYk9H9Ei29n8Jkq5DeXAOHL9d90cWW04B_AG0p_bu6FL30637ihUqA). – Дата доступу: 07.02.2020.

Марія Куряча

ВІЗУАЛЬНІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ОБРАЗУ «ПЕРЕСЕЛЕНЦЯ» В СУСПІЛЬНОМУ ДИСКУРСІ

У статті проаналізовано окремі візії відображення переселенців у візуальному мистецтві як нова тема в культурному дискурсі України та світу.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи, переселенці, візуальний образ, «інший», вербатім, ментальне картографування